

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • Iunie 2020 • NR.6 (172)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Sorina Ștefârță, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. **Tatiana Molcean, Secretar de Stat, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene: „La un moment dat, cred că se va merge pe abordarea diferențiată a țărilor din Parteneriatul Estic”**
2. **Editorial de Victor Chirilă, director executiv APE: „Statul de Drept, marea provocare a Parteneriatului Estic în Republica Moldova”**
3. **Iulian Groza, director executiv, Institutul pentru Politici și Reforme Europene: „Percepția moldovenilor față de UE se schimbă deja până la pandemie”**
4. **Opinia expertului. „E timpul să ne concentrăm eforturile asupra integrării diferențiate...”**

Importante, pe scurt

Comisia Europeană a aprobat vineri, 10 iulie, în numele Uniunii Europene, debursarea a 30 de milioane de euro din asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova. Cea de-a doua și ultima tranșă din cadrul actualului program de asistență macrofinanciară pentru țara noastră este alcătuită din zece milioane de euro sub formă de grant și din 20 de milioane sub formă de împrumut pe termen lung, cu dobândă scăzută. Programul va contribui la acoperirea nevoilor de finanțare externă, respectiv la diminuarea șocului economic cauzat de pandemia de coronavirus. Debursarea asistenței a fost condiționată de îndeplinirea anumitor condiții politice, pe care Comisia Europeană și Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) le consideră îndeplinite. În acest context, în comunicatul de presă difuzat pe 10 iulie se menționează că au fost înregistrate progrese intermediare suficiente în acest scop, în special, în ceea ce ține de seria de acțiuni specifice pe termen scurt, legate de justiție, anticorupție, mass-media și societatea civilă.

Tot la 10 iulie curent Comisia Europeană a făcut public Raportul privind îndeplinirea cerințelor de liberalizare a vizelor de către țările din Balcanii de Vest și trei țări ale Parteneriatului Estic - Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Potrivit raportului, țările în cauză continuă să îndeplinească cerințele privind liberalizarea vizelor, iar libera circulație aduce beneficii economice, sociale și culturale. Raportul se concentrează prioritar asupra domeniilor securității și migrației, ceea ce necesită acțiuni suplimentare, chiar dacă „majoritatea covârșitoare a cetățenilor din țările fără viză sunt călători de bună credință cu motive legitime de a călători în UE”. „În general, schema de călătorie fără vize și-a îndeplinit scopul: a consolidat contactul dintre persoane între Balcanii de Vest și țările Parteneriatului Estic și UE, inclusiv cu comunitățile diasporice din statele membre ale UE, a îmbunătățit oportunitățile de afaceri și de schimburi culturale, și a permis cetățenilor să cunoască mai bine UE”, se arată în document, care acoperă anul calendaristic din 2019 și prima jumătate a anului 2020.

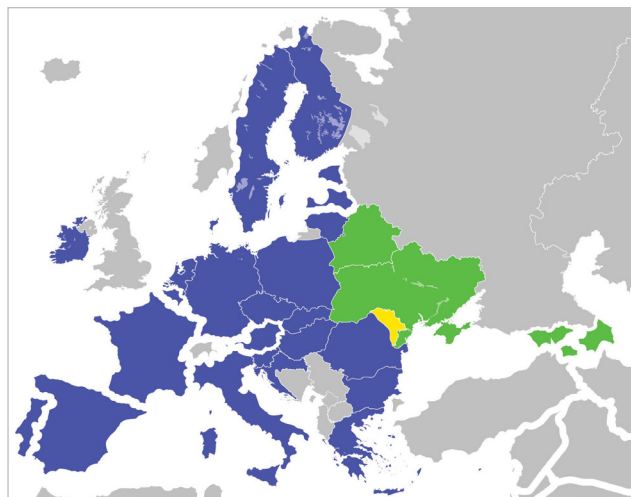
Obiectivele de cooperare post-2020 au fost discutate la reuniunea virtuală a miniștrilor de Externe ai țărilor Parteneriatului Estic (PaE), ținută la 1 iulie. Ministrul Oleg Tulea a subliniat importanța aprofundării dialogului politic și agreării unor obiective sectoriale concrete de lungă durată, care vor contribui la consolidarea rezilienței țărilor PaE, dar și la aprofundarea proceselor de integrare cu UE. În acest sens, a fost menționată importanța continuării dialogului partenerilor asociați cu Comisia Europeană privind implementarea reformelor. Printre obiectivele de interes prioritar au fost menționate: conectarea la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA), reducerea tarifelor de roaming între țările UE și PaE, deschiderea accesului țărilor PaE la piața europeană a transportului rutier. La fel, ministrul Oleg Tulea și-a exprimat interesul pentru consolidarea cooperării în sfera securității și a salutat disponibilitatea UE de a aprofunda cooperarea în domeniul sănătății. Toate ideile comunicate vor fi servit drept bază pentru Comisia Europeană în pregătirea versiunii consolidate a obiectivelor post-2020.

Parteneriatul Estic post-2020, provocarea de a fi mai vocali și mai vizibili

Sorina Ștefârță

Luna iunie 2020, de care ne-am despărțit adineori, nu era așteptată doar pentru „gongul inaugural” al vacanțelor. În acest iunie 2020 la Zagreb, Croația, trebuia să prindă contur următorul deceniu al unui proiect căruia la începuturile sale, în depărtatul 2009, puțini îi dădeau mari șanse de viață. Este vorba de Parteneriatul Estic și de Summitul dedicat acestuia, care însă, ca și alte mii de evenimente din întreaga lume, a fost dat peste cap de pandemie și... amânat pentru anul viitor.

Spre mirarea multora însă, pandemia nu a stopat discuțiile despre Parteneriatul Estic. Dimpotrivă, într-o perioadă de la care ai fi așteptat să fie mai curând de-o încremenire totală - mai ales în UE, lovită

grav de virus -, Parteneriatul Estic a fost propulsat, cu contribuția aceleiași Uniuni Europene, la o nouă dimensiune de integrare și reziliență regională în fața amenințărilor globale. S-a întâmplat, înainte de toate, datorită faptului că majoritatea sprijinului european, oferit țării noastre pentru combaterea pandemiei și a consecințelor economice

a acesteia, a venit în contextul apartenenței noastre la Parteneriatul Estic. Un proiect lansat cu scopul de a consolida și a aprofunda relațiile politice și economice dintre UE, statele membre și cele șase state din vecinătatea estică a comunității - Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Un proiect care s-a dezvoltat în

► funcție de interesele, ambițiile și progresele fiecărui partener, permițând diferențierea, astfel încât trei dintre cele șase țări sunt asociate la UE.

Dar pare să mai fie ceva, în afară de bani și ajutoare, la baza acestei renașteri a Parteneriatului Estic. Și acest ceva este perspectiva viitorului. La 18 martie a.c., în plină ascensiune a pandemiei la nivel european, Comisia Europeană și Înalțul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate prezentau o propunere pentru obiectivele politicii pe termen lung a Parteneriatului Estic de după 2020. Iar scopul anunțat, în pofida urgiei de afară, era același, de progres: consolidarea instituțiilor democratice, statul de drept, reziliența de mediu și climatică, transformarea digitală și promovarea societăți echitabile și inclusive.

„Puterea vecinilor noștri este și puterea Uniunii Europene; Parteneriatul Estic rămâne un element esențial al politicii externe a UE”, a declarat atunci Înalțul Reprezentant/Vicepreședintele Josep Borrell. „Transmitem un mesaj foarte clar țărilor partenere din Est: vom lucra îndeaproape pentru a aborda provocările de astăzi în ansamblu, inclusiv pandemia Covid-19, în curs de desfășurare”, a adăugat Comisarul European pentru Vecinătate și Negocieri privind Extinderea, Olivér Várhegyi. Iar acțiunile de susținere ce au urmat i-au probat cuvintele...

Uniunea Europeană ne invită, din nou, să construim împreună și întru beneficiul tuturor. Un Parteneriat care creează - pentru economii reziliente, durabile și integrate; un Parteneriat care protejează - pentru instituții responsabile, stat de drept și securitate; un Parteneriat care ecologizează - spre reziliența mediului și a climei; un Parteneriat care conectează - pentru o transformare digitală rezilientă; un Parteneriat care abilitază - pentru societăți reziliente, echitabile și inclusive. O adevărată galactică... Și tot ce trebuie să facem e să ne găsim locul, să fim mai vizibili și să ne facem auziți. Despre aceasta este și ediția curentă a Buletinului.

La un moment dat, cred că se va merge pe abordarea diferențiată a țărilor din Parteneriatul Estic

Tatiana Molcean, Secretar de Stat, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene

În ziua de 10 iulie 2020 țara noastră s-a pomenit cu două vești care, așa cum o cer regulile genului, se împărțea în „una bună” și „una proastă”. Cea bună venea de la Bruxelles, unde Comisia Europeană făcuse publică mult-așteptata decizie despre debursarea celei de-a doua tranșe de asistență macrofinanciară pentru Republica Moldova, în valoare de 30 de milioane de euro. A doua veste venise, de dimineață, de la Roma și ne informa că Republica Moldova a intrat pe lista celor 13 state față de care, din cauza gestionării ineficiente a crizei pandemice, sunt impuse restricții

dure de accedea pe teritoriul italian. Pentru că Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene era vizat de ambele noutăți, am discutat cu Tatiana Molcean, Secretar de Stat responsabil pentru integrarea europeană în cadrul MAEIE, ce semnifică aceste decizii pentru cetățenii Republicii Moldova, dar și pentru viitorul relațiilor noastre cu UE.

Decizia Comisiei Europene e una care ne încurajează

■ **Doamnă Molcean, să începem cu vestea bună - anunțul Comisiei Europene**

de a debursa cea de-a doua tranșă din asistența macrofinanciară agreată în 2017? Ce înseamnă aceasta pentru țară, în afară de componenta financiară?

■ Decizia privind debursarea asistenței este una mult așteptată la Chișinău, dar și la Ministerul de Externe în special, și asta deoarece s-a lucrat foarte mult pentru îndeplinirea condițiilor specifice și foarte stricte, stipulate în Memorandumul de înțelegere semnat în toamna lui 2017. Toate au fost îndeplinite, ultima fiind cea privind sancțiunile pentru spălarea banilor, dar și cele restante încă din prima tranșă, precum adoptarea Legii cu privire la achizițiile publice în sistemul de utilități publice... De facto, pe lângă cerințele generale - cum ar fi stabilitatea politică sau programul cu FMI - am avut câte un set de acțiuni specifice pentru fiecare tranșă. Pentru tranșa a doua, majoritatea condițiilor au fost îndeplinite încă în anul 2018, printre cele mai importante fiind adoptarea unei noi legislații în domeniul financiar-bancar sau în sectorul asigurărilor. Evident că la acestea se adaugă și condițiile politice, care depind preponderent de politicieni. Așadar, decizia Comisiei Europene este importantă din cel puțin două considerente: 1) banii chiar ne sunt necesari și 2) ea confirmă faptul că, atunci când se realizează anumite reforme, există și rezultat, un soi de recompensă. Și este o încurajare să continuăm - atât noi, Externele, cât și celelalte ministere și instituții implicate.

■ Mai putem vorbi azi de tranșa trei?

■ Nu, însă din motive obiective și e păcat că se fac speculații la acest subiect. Da, într-un fel, Republica Moldova se face vinovată că a ratat această tranșă. Având însă în vedere faptul că prima tranșă, de fapt, a venit abia în noiembrie 2019 - deși condițiile fuseseră îndeplinite încă în 2018 -, plus toate schimbările politice care s-au produs în perioada 2017-2019, cu parlament nefuncțional și alegeri, plus schimbarea guvernelor, era de-a dreptul imposibil de realizat, într-un timp rezonabil, cerințele stipulate. Noi

credem că am făcut tot ce ne-a stat în puteri în cadrul acestui Memorandum de înțelegere. În plus, dacă ținem cont și de specificarea că între tranșe trebuie să fie minimum trei luni - iar Acordul expiră pe 18 iulie -, credem că este bine că am primit și cea de-a doua tranșă. Restul sunt ipoteze. Că, poate, în 2017 nu au fost evaluate corect capacitățile noastre de implementare... Că s-a mizat pe o altă unitate a clasei politice, care să permită adoptarea mai rapidă a unor legi-cheie... Nu avem cum să știm la sigur. Cert este că UE a mers foarte departe în stabilirea condițiilor politice pentru un Acord de asistență macrofinanciară, care presupune și grant, dar și împrumut. Pe de o parte, este un lucru bun, căci ne motivează să fim mai activi și eficienți. Pe de altă parte... nu poți face mari schimbări având contextul pe care îl avem.

■ Există o prospecție a felului în care vor fi cheltuiți banii?

■ Acești bani vin în buget și vor fi cheltuiți în funcție de necesități. Evident că, deși acum trei ani nici pomină nu era de pandemie, acum ei vor merge și spre atenuarea efectelor crizei sanitare și economice, provocate de noul coronavirus. Tot aici va merge asistența de urgență de 100 de milioane de euro, anunțată de Comisia Europeană în luna mai și care acum se află în proces de negociere.

Nu putem trece legile ca pe bandă rulantă

■ Aceste 100 de milioane sunt parte a unei sume mai mari, de trei miliarde de euro, prevăzute pentru zece state din vecinătatea Uniunii Europene. Să întreb și eu, așa cum au întrebat mulți - de ce doar 100 pentru Republica Moldova? Și când ar fi să intre prima tranșă? Se vorbea iunie, dar deja suntem în iulie...

■ Evaluarea a fost făcută de experți financiari, în baza prognozelor de

venituri la buget. La acea etapă încă erau valabile discuțiile despre creditul rusesc, de 200 de milioane. Plus discuțiile cu FMI, care se poartă... Nu este nici corect și nici productiv să facem comparații. Sunt state din Balcani care au primit și mai puțin decât noi - trebuie oare să spunem, automat, că acele state au meritat mai puțin? Cât privește prima tranșă, suntem foarte avansați în discuții. Acordul deja a fost aprobat de Guvern - și suntem printre primele țări care au făcut acest lucru -, dar și aici există proceduri peste care nu putem trece. Totuși, planul nostru e ca până pe final de iulie Acordul să fie semnat, iar în septembrie deja să vină primele 50 de milioane. Iar până spre sfârșitul anului să primim și cea de-a doua tranșă.

■ Pentru aceste 100 de milioane, există condiții impuse de UE?

■ Prima tranșă nu este condiționată, la a doua există șase condiții specifice și, după mine, destul de politizate, mai ales că această asistență se acordă într-o situație de urgență. Din păcate, nu le pot face publice, atâta timp cât nu a fost făcut public documentul final. Vă pot spune doar că vizează sistemul financiar, transparența achizițiilor publice în sănătate, domeniul justiției și cel vamal. Ne-am fi dorit să îndeplinim toate condițiile în acest an și tot în acest an să primim toți banii, dar trebuie să înțelegem că adoptarea de către Parlament a unei legi este o procedură mult prea complexă, încât să le trecem ca pe bandă rulantă.

■ Din ministere, cui revine greul acum?

■ Evaluările noastre curente arată că cele mai multe acțiuni, care țin nu doar de programele de asistență externă, ci de întregul proces de integrare europeană, revin Ministerului Economiei și Infrastructurii, dar și Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Avem o colaborare foarte strânsă cu ambele. Și credeți-mă că până și cea mai minoră

decizie este pregătită la filigran, ca să ne asigurăm că ea corespunde tuturor rigorilor și întrunește toate procedurile.

Pentru a cere să ni se deschidă granițele, trebui să scadă numărul de infectări

■ **Să trecem și la noutățile mai puțin îmbucurătoare - Italia (între timp, măsuri similare față de Republica Moldova au fost impuse și de Bulgaria și Ungaria - n.a.). Ce aveți de gând să întreprindeți pentru a scoate țara din acest impas?**

■ Da, am fost notificați azi dimineață despre ordonanța Guvernului de la Roma. Este decizia lor legitimă, căci, din păcate, situația redevine gravă în mai multe țări. Totuși, să nu uităm că este o restricție pe termen scurt. În plus, și Republica Moldova are o abordare similară față de cetățenii altor state. Suntem într-o criză ce a cuprins tot globul și fiecare stat caută soluții ca să-și protejeze cetățenii. Și noi, Externele, suntem în drept să ne expunem la acest subiect. Să vorbească specialiștii în sănătate publică!.. Da, este o situație ce ne creează incomodități și frustrări. Dar nu putem cere să ni se deschidă granițele, de vreme ce nu întrunim criteriile de siguranță publică. Urmărim evoluțiile, suntem gata să dăm o mână de ajutor (mai ales companiilor turistice, în acest moment), dar nu o putem face fără o bază argumentată - iar asta ar însemna diminuarea numărului de infectări.

■ **Apropo de granițe... astăzi Comisia Europeană a mai dat publicității un document în care este vizată Republica Moldova - cel de-al treilea Raport anual privind mecanismul de suspendare a regimului de vize cu UE...**

■ Și aș zice că este a doua veste bună pentru acest 10 iulie! Bună nu doar pentru concluzia generală a Raportului - „cetățenii Republicii Moldova vor beneficia în continuare de regimul liberalizat de vize cu statele din Schengen, iar autoritățile continuă să îndeplinească condițiile ce au stat la baza liberalizării regimului de vize”. Acest Raport, care

este o evaluare complexă a nivelului de implementare a criteriilor aferente regimului fără vize cu UE pentru țările din Balcanii de Vest și cele din Parteneriatul Estic, trebuie citit la nivel de subtilități de limbaj... Și mesajul-cheie este că noi respectăm în continuare condițiile ce au condus la liberalizarea regimului de vize și că nu există riscul să pierdem acest avantaj. Evident că ne-a plăcea să nu existe nicio observație, nicio recomandare... Și Comisia ne recomandă, în continuare, să căutăm căi pentru a diminua numărul cererilor de azil depuse „în mod nejustificat” de conaționali noștri în țările din Spațiul Schengen; să facem campanii informaționale în care să explicăm, o dată în plus, ce presupune regimul liberalizat de vize - căci este de ajuns să intri pe unele grupuri din Facebook ca să vezi că lumea merge cu pașaportul la muncă; dar avem și recomandări generale, ce vizează adoptarea Strategiei de reformă a justiției, consolidarea capacităților instituționale și a competențelor ANI sau continuarea investigării fraudei bancare și recuperarea activelor. Așadar, de lucru mai este, însă per total limbajul este îmbunătățit. Căci, este o diferență între „sunt necesare măsuri urgente și „autorităților li se recomandă”. În plus, în acest Raport lipsește recomandarea privind cetățenia prin investiții - din simplul motiv că a fost abrogată legea cu pricina. Consider că este un element pozitiv.

■ **Rezultă că zvonistica, potrivit căreia pandemia va permite Uniunii Europene să abolească regimul liberalizat de vize, este lipsită de fundament?**

■ Ultimele patru luni au amplificat diverse teorii ale conspirației, e-adevărat, și vizele nu au scăpat neatinse. Dar pot să vă asigur că toate restricțiile actuale țin strict de pandemie, iar astăzi fiecare țară urmărește evoluțiile și, o dată la două săptămâni, își ajustează deciziile. Știu, există opinii potrivit cărora ar trebui să acționăm principiul de reciprocitate - să facem primul pas și să deschidem noi frontierele, în speranța că partenerii vor proceda la fel în raport cu noi. Dar nu putem insista și pune presiune asupra

sistemului medical doar pentru că noi vrem să călătorim... este cumva egoist. În plus, putem scoate orice restricții - dacă nu vom îmbunătăți situația în țară, nu ne permite nimeni să mergem la ei.

Vrem să mergem, cât mai mult, pe aspecte practice

■ **Regimul liberalizat de vize, ca și Acordul de Asociere la UE sunt văzute ca realizările de succes ale Parteneriatului Estic - cel puțin, pentru trei țări. Anul trecut, echipa de la Externe s-a implicat activ în dezvoltarea sugestiilor pentru viitorul acestui proiect. Ce se întâmplă acum la MAEIE pe dimensiunea dată?**

■ Într-adevăr, anul trecut am lucrat mult la formularea obiectivelor post-2020 ale Parteneriatului Estic și am avut o cooperare foarte bună cu colegii din Georgia și Ucraina în acest sens. Pe 18 martie a fost Comunicarea Comisiei Europene - una foarte complexă, de altfel -, iar la Summitul din 18 iunie obiectivele urmau să fie aprobate. Din cauza pandemiei, Summitul a fost transferat pentru 2021, respectiv mai lucrăm pe îmbunătățirea obiectivelor și pe ajustarea lor la noile realități. Mai ales că lucrurile sunt specifice pentru fiecare dintre cele șase țări. Pentru cele trei state asociate, prioritară este consolidarea dialogului politic cu UE, dar și, mergând mai mult pe practic, încetățenirea unei interacțiuni la nivel ministerial, de exemplu. Căci am văzut acum, în această criză, cât de bine ar fi fost ca, bunăoară, miniștrii Transporturilor din țările Parteneriatului Estic să aibă o comunicare directă între ei, dar și cu Bruxellesul. Asta la nivel sectorial. Apoi se adaugă proiectul privind tarifele de roaming în regiune, care urma să fie semnat până la sfârșitul anului curent și care sperăm să fie primul pas, după care să ne focusăm pe țările UE; liberalizarea transportului rutier terestru; includerea în Sistemul unic de plăți european, ceea ce va diminua costurile bancare.

■ **Ce veți face pe domeniul de securitate, despre care se vorbește tot mai mult?**

■ La nivel regional, trebuie să ne concentrăm pe consolidarea capacităților de răspuns la amenințările de tip hibrid, în toată diversitatea și complexitatea lor, și mai ales să acționăm în comun. Totodată, cred că își va spune cuvântul ideea de abordare diferențiată a țărilor din Parteneriatul Estic: este evident că statele membre cu aspirații europene (Republica Moldova, Ucraina și Georgia) au o viziune asupra acestui tip de amenințări, în timp ce statele care nu sunt focusate pe integrare (Belarus, Armenia și Azerbaidjan) tratează mai relaxat problema.

■ **Care sunt prioritățile Ministerului de Externe pentru cea de-a doua parte a acestui turbulent an 2020?**

■ Noi am lucrat pe toată durata pandemiei, colegii mei făcând eforturi enorme pentru repatrierea concetățenilor noștri aflați în dificultate, pentru a identifica sursele de achiziție a echipamentelor medicale și de protecție, și pentru a atrage ajutoare umanitare. În perioada ce urmează, ne propunem o cooperare strânsă cu Parlamentul, pentru a ne asigura că legile corespund standardelor europene, dar și elaborarea noii Agende de Asociere, datând din 2021 și asupra căreia lucrăm, identificând prioritățile, împreună cu colegii din UE. Este important să reluăm la nivelul maxim dialogul cu Uniunea Europeană, apoi să lucrăm la Planul de Acțiuni intern. Toate expiră în 2020, deci, începem o nouă etapă de cooperare.

■ **Vă mulțumesc pentru interviu și vă doresc succes.**

Sorina Ștefăruță
10 iulie 2020

Editorial

Statul de Drept, marea provocare a Parteneriatului Estic în Republica Moldova

În mai 2009, Republica Moldova a aderat la Parteneriatul Estic. Țara, care abia atingea majoratul (se împlinesc 18 ani de independență), spera că aceasta nouă inițiativă o va ajuta să se pregătească pentru îndeplinirea principalelor criterii de aderare la Uniunea Europeană - consolidarea instituțiilor ce garantează democrația, statul de drept și respectarea drepturilor omului, și dezvoltarea unei economii de piață funcționale, capabilă să facă față presiunilor concurențiale din cadrul UE.

Pentru integrarea economică și asocierea politică

În cei 11 ani care s-au scurs de atunci, datorită Parteneriatului Estic, Republica Moldova a avansat mult în dezvoltarea relațiilor politice, economice și sociale cu Uniunea Europeană. Profitând de deschiderea Bruxellesului, autoritățile de la Chișinău au reușit, într-o perioadă relativ scurtă, să liberalizeze regimul de vize și să semneze Acordul de Asociere cu UE, inclusiv crearea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, care au oferit Republicii Moldova perspectiva de integrare economică și de asociere politică profundă cu comunitatea europeană.

Punerea în aplicare a Acordului de Asociere cu UE și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, inițiată în 2014, a avut ca efect creșterea semnificativă a comerțului bilateral. În doar primii patru ani de realizare a Acordului, exporturile către UE din țara noastră au crescut cu 62%. În prezent, Uniunea Europeană este cel mai mare partener comercial al

Victor Chirilă,
director executiv al Asociației pentru
Politică Externă (APE)

Republicii Moldova. În 2019, comerțul cu UE a reprezentat 66% din totalul comerțului nostru extern. De asemenea, comunitatea europeană este cel mai mare finanțator extern al țării noastre. În ultimii zece ani, UE a aprobat pentru țara noastră finanțări de peste 1,9 miliarde de euro, destinate pentru reabilitarea infrastructurii de transport, educație, sănătate, agricultură, sectorul energetic, dezvoltarea afacerilor și implementarea reformelor structurale.

Mult mai ancorată în spațiul european

Uniunea Europeană este și principalul susținător al reformelor în domeniul justiției, poliției, combaterii corupției

și spălării banilor, pentru care au fost alocate zeci de milioane de euro. Până în prezent, Republica Moldova a transpus, în legislația sa națională, peste 25.000 de standarde tehnice ale UE, care vizează varii domenii. Începând cu anul 2009, peste 17.660 de întreprinderi mici și mijlocii din țara noastră au beneficiat de asistența financiară a UE prin intermediul Programului EU4Business. Cu sprijinul politic și financiar al UE, a fost posibilă inițierea unor proiecte majore de interconectare a sistemului energetic al Republicii Moldova la Rețeaua Europeană a Operatorilor Sistemelor de Transport Energie Electrică și la Sistemul de Transport Gaze Naturale din România - proiecte care, în următorii ani, vor contribui enorm la îmbunătățirea securității energetice a țării noastre.

De asemenea, în ultimii cinci ani, s-au intensificat contactele interumane dintre țările UE și Republica Moldova. Ca urmare a liberalizării, la 28 aprilie 2014, a regimului de vize cu UE, peste 2,5 milioane de cetățeni moldoveni au putut călători în țările europene, iar în perioadă 2015-2019 aproape 2800 de studenți și profesori universitari au beneficiat de mobilitatea academică oferită de Programul Erasmus+.

Fără îndoială, datorită Parteneriatului Estic, Republica Moldova este astăzi mult mai ancorată în spațiul european, iar UE a devenit cel mai important partener de dezvoltare al țării noastre - unul indispensabil chiar... Totuși, în ciuda succeselor menționate, țara noastră a avansat extrem de puțin pe calea satisfacerii criteriilor-cheie de aderare la UE. Ca și în 2009, Republica Moldova rămâne astăzi un stat în tranziție cu un sistem politic hibrid, dominat/controlat de oligarhi, cu o economie de piață opacă, cu instituții ineficiente și măcinate de corupție, cu justiție și presă aflându-se majoritar la cheremul oligarhilor și al partidelor politice, cu politicieni corupți servind oligarhii, cu un stat de drept nefuncțional și o democrație imatură.

Reforma justiției, care tot bate pasul pe loc...

UE este perfect conștientă de realitatea în cauză. În ultimul său raport cu privire la progresele înregistrate de Parteneriatul Estic în perioada 2017-2020, Bruxellesul recunoaște că acestea au fost realizate preponderent în trei din cele patru domenii prioritare, și anume: o economie mai puternică, o conectivitate mai puternică și o societate mai puternică. În ceea ce privește obiectivul realizării unei guvernante mai puternice și a statului de drept, succesele sunt destul de modeste însă. Și asta nu doar în Republica Moldova, dar și în restul statelor din Parteneriatul Estic.

La Chișinău, mai mult decât în altă parte poate, reforma justiției - elementul-cheie pentru construirea unui stat de drept funcțional și credibil - bate consecvent pasul pe loc. Dosare de rezonanță, precum marele furt bancar din 2014; „Laundromatul rusesc” - schema de spălare a 70 de miliarde dolari, facilitată de elitele politice din Republica Moldova în perioada 2010-2014; extrădarea ilegală a profesorilor turci; finanțarea partidelor politice de oligarhi și actori statali străini prin intermediul schemelor off-shore, rămân în continuare neinvestigate sau sunt clasate.

Decizia procurorilor de a scoate de sub sechestru o parte dintre bunurile ce figurau în dosarul oligarhului Vlad Plahotniuc, intentat pentru spălare de bani, precum și o serie de recente decizii judecătorești ce au avut ca finalitate eliberarea din detenție a unor politicieni și oligarhi, alături de absolvirea unor criminali acuzați de omor, subminează în continuare imparțialitatea și credibilitatea justiției autohtone. Între timp, după o scurtă perioadă de suspans, Republica Moldova redevine, sub ochii noștri și ai UE, un teren de luptă pentru putere, control al justiției și al resurselor financiare. O luptă ce se dă între marii/vechii oligarhi, care nu au încetat să domine sistemul bancar, economia țării

și o bună parte a deputaților din actualul Parlament.

Republica Moldova, în fața unei dileme existențiale

În opinia Premierului moldovean Ion Chicu, Parteneriatul Estic s-a apropiat de un „moment al adevărului” - fie această inițiativă regională se reinventează și capătă „un suflu nou”, fie încet, dar sigur, își pierde „relevanța politică”. În realitate, nu Parteneriatul Estic, ci Republica Moldova este în fața unei dileme existențiale - fie construiește un stat de drept funcțional, fie devine un stat irelevant, stat-problemă, generator de incertitudine și de instabilitate la frontiera de Est a Uniunii Europene.

Din acest punct de vedere, Parteneriatul Estic este mai relevant ca niciodată pentru țara noastră, căci ne oferă nu doar susținerea politică și asistența financiară a UE, ci și know-how-ul pe care-l au țările comunitare în construcția unui veritabil stat de drept. O experiență fără de care nu vom pupa niciodată pragul Uniunii Europene...

În următorii ani, UE își propune să contribuie, prin intermediul Parteneriatului Estic, la consolidarea rezilienței celor șase state-membre ale inițiativei în domenii critice precum economia, instituțiile responsabile și statul de drept, securitatea, mediul și schimbările climatice, transformarea digitală și societățile echitabile și favorabile incluziunii. Este, cu certitudine, un obiectiv extrem de ambițios pentru Republica Moldova, al cărei succes va depinde primordial de capacitatea noastră de a construi un stat de drept fiabil, care să garanteze tuturor securitate juridică și instituții democratice funcționale, esențiale pentru orice reformă. Or, acest lucru va fi imposibil de atins fără a distruge din temelie actualul sistem oligarhic - inamicul numărul unu al statului Republica Moldova, dar și al Parteneriatului Estic.

Percepția moldovenilor față de UE se schimbase deja până la pandemie

Iulian Groza, director executiv, Institutul pentru Politici și Reforme Europene

Deși unii i-au cântat prohodul încă până a se naște, iar alții au continuat să i-l cante pe parcursul anilor ce au urmat, Parteneriatul Estic s-a ambiționat să trăiască și să se întărească. Astfel încât, pentru trei din cele șase țări-membre, el s-a lăsat cu un Acord de Asociere, cu Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător și cu abolirea vizelor... Iar, odată trecut de primul său deceniu, și-a propus să schițeze noi perspective, care să deschidă noi orizonturi pentru Republica Moldova, Ucraina și Georgia (țările asociate la UE), dar și pentru Belarus, Armenia și Azerbaidjan. Unde se află astăzi țara noastră în cadrul Parteneriatului Estic? Mai avem oare șansa de a scăpa de eticheta de „elev repetent”, cum am fost numiți recent într-un studiu (asta după ce am pierdut titlatura de „eminentul clasei”, dar și pe cea de „poveste de succes”, dacă vă mai amintiți...)? Despre toate acestea am discutat cu analistul politic Iulian Groza, director executiv al Institutului pentru Politici și Reforme Europene.

Spiritul relațiilor cu UE nu este suficient de ambițios

■ Domnule Groza, discuția noastră se întâmplă în ziua când se împlinesc șase ani de la semnarea Acordului de Asociere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Cum au fost acești încă destul de puțini ani și ce am/n-am reușit?

■ Fie că ne place, fie că nu ne place, este evident că astăzi nu suntem acolo unde, acum șase ani, ne imaginam că vom

fi... De vină sunt provocările obiective cu care se confruntă orice stat și orice societate, dar și numeroasele probleme de natură internă pe care am fi putut să le evităm, dacă ar fi existat voința politică necesară. O privire retrospectivă ne arată, totuși, că în pofida impedimentelor ce nu ne-au permis să avansăm așa cum ne-am fi dorit, astăzi legătura noastră cu UE este mult mai puternică. Uniunea Europeană continuă să fie cel mai mare partener de dezvoltare și cel mai mare partener comercial al Republicii Moldova - iar odată cu aceasta, cel

mai puternic și deschis prieten al țării. Iar oamenii văd acest lucru, dovadă și ultimul sondaj realizat în cele șase țări ale Parteneriatului Estic, care arată că 63% din cetățenii noștri au încredere în Uniunea Europeană. Totodată, peste 74% din moldoveni apreciază drept pozitivă relația cu UE; circa 82% sunt conștienți de sprijinul financiar oferit de UE, din care 58% consideră că suportul este și eficient. În definitiv, pentru 61% dintre cetățenii noștri UE are o imagine pozitivă, raportat la 29% imagine neutră și doar 9% - negativă. Cred că este un rezultat ce se datorează inclusiv faptului că, în ultimii trei ani, relația Chișinăului cu Bruxellesul s-a redirecționat de la dialogul politic avansat, așa cum a fost până în 2014, la o relație focalizată preponderent pe oameni.

■ Nu admiteți că, de facto, schimbarea de optică s-a întâmplat „datorită” crizei pandemice, pe durata căreia UE a venit cu ajutoare consistente?

■ Este o realitate pe care nu o putem exclude, mai ales că în ultimele câteva luni Uniunea Europeană și-a manifestat activ solidaritatea cu țările din vecinătatea sa, inclusiv cu Republica Moldova. Și a făcut-o în pofida unei relații complicate la nivel politic cu Chișinăul... În același timp, dacă privim atent datele tehnice ale sondajului, vedem mențiunea că interviurile față-n față au fost realizate în perioada februarie-martie 2020, respectiv înainte de criza COVID-19. Așadar, ceva se schimbase, la nivel de percepție, deja până la pandemie, iar sprijinul masiv oferit de UE și statele-membre - atât ajutoare umanitare pentru sistemul de sănătate, cât și instrumente financiare pentru diminuarea efectelor crizei economice - s-ar putea doar să întărească această atitudine. Sigur o va face.

■ *De ce acest răspuns fără de precedent, oferit de Uniunea Europeană într-o perioadă când însăși țările comunitare luptau cu pandemia, s-a ciocnit totuși, nu o dată, de reacții aproape glaciale din partea guvernării de la Chișinău?*

■ Probabil, pentru că Uniunea Europeană a rămas consecventă și nu a renunțat, chiar și pe timp de pandemie, la obiectivele-cheie în Republica Moldova - de a sprijini reformele și actorii schimbării, de a ajuta cetățenii și autoritățile publice locale. Astfel încât, în pofida săgeților care au zburat periodic, eu aș zice că UE a reușit să mențină dialogul. El există atât la nivel de comunități, cât și în cadrul formatelor de cooperare și implementare a Acordului de Asociere. Dar spiritul acestor relații e mai puțin ambițios și nu sunt valorificate toate oportunitățile...

Din fericire, Bruxellesul nu discută doar cu Guvernul de la Chișinău

■ *În ce ar trebui să constea ambiția?*

■ Înainte de toate, de a ne integra în diversele formate de cooperare, pe care UE le oferă prin intermediul Parteneriatului Estic și de a profita de instrumentele ce există în cadrul acestor formate. Da, anul curent a fost unul complicat din cauza pandemiei, dar nu putem spune că UE ne-a abandonat etc. Dimpotrivă, Uniunea Europeană ne-a fost alături mai mult decât oricând, din câte vedem, inclusiv pe dimensiunea politică, deseori închizând câte un ochi sau chiar doi la problemele evidente de guvernare sau de reforme structurale. În plus, la Bruxelles și în alte capitale europene există oameni care se gândesc la modul foarte onest și foarte serios cum să ajute Republica Moldova. Ca urmare a acestor îngrijorări a apărut și reacția imediată a Comisiei Europene cu privire la asistența macrofinanciară anticriză, materializată în acel credit avantajos, de 100 de milioane de euro, care deja se negociază și a cărui primă tranșă sperăm să fie debursată cât mai curând și să ajungă la buget. Ar trebui să apreciem și să valorificăm această atitudine.

■ *În același timp, deja este clar că a treia tranșă a asistenței negociate încă în 2017, în valoarea de 40 de milioane de euro, este ratată...*

■ Da, și explicația este lipsa unor progrese foarte clare pe condiționalitățile de reformă, care au fost agreeate atunci - și cărora ne place tot mai mult să le zicem „acțiuni prioritare”... Cu atât mai salutară deschiderea Comisiei Europene de a oferi cea de-a doua tranșă, de 30 de milioane de euro, în paralel cu mobilizarea guvernării de la Chișinău care - chiar dacă în ceasul al doisprezecelea și fără prea multă ardoare - a votat Legea privind organizațiile necomerciale, legile ce vizau combaterea spălării banilor și consolidarea sistemului financiar bancar, a abrogat Legea privind cetățenia contra investiții. Astfel, dacă ne uităm pe hârtie, lucrurile par să avansează. Dar dacă privim mai atent la calitatea dialogului cu UE, înțelegi că din partea Chișinăului nu prea este loc nici de bunăvoință, nici de recunoștință. Cel puțin, din partea președintelui țării, care preferă să pună UE într-o lumină negativă și să diminueze din importanța sprijinului european. S-ar putea ca acesta să fie asul lui din mânecă pentru viitoarea perioadă electorală, dar este o abordare ce se contrazice cu propriul său angajament de a promova o politică externă echilibrată. Pentru că, de facto, politica noastră externă este una debusolată, iar țara este izolată. Nu avem o relație normală cu Ucraina, nu avem o relație normală cu România. Doar dl Dodon are o relație bună cu dl Putin...

■ *Avem vreă șansă să facem o ruptură calitativă, atâta timp cât „capul” politic spune altceva?*

■ Pentru că e mai mult focusat pe politici, din când în când, Guvernul încearcă să dregă busuiocul și să echilibreze lucrurile... și dialogul la nivel înalt. Tot din când în când, îi reușește. Premierul Ion Chicu, deși cu periodice turbulențe, are un dialog constant cu ambasadorii europeni acreditați la Chișinău. La nivel de ministere există angajamente și un dialog permanent cu structurile Comisiei Europene și ale statelor membre UE.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, de rând cu Ministerul Economiei și Infrastructurii, mențin dialogul pe filiera lor - și o fac de o manieră foarte activă. Chiar și din partea Ministerului Justiției se observă un soi de activizare. Este un lucru bun pentru că, dincolo de contextul politic, dacă ne dorim să avansăm în realizarea reformelor sistemice, e nevoie de acest dialog tehnic, constructiv și pragmatic... Și cu implicarea activă a actorilor neguvernamentali, apropo, căci astăzi, din fericire, interlocutorul UE în Republica Moldova nu e doar Guvernul. Există societatea civilă și autoritățile publice locale, cu care UE cooperează direct. Și este păcat că, în loc să utilizăm tot potențialul de dialog, toate energiile existente la nivel central și local, și să le focusăm într-o singură direcție - integrarea europeană - deseori ne pomenim ca în fabula cu racul, lebăda și știuca. Ceea ce nu este deloc eficient pentru țară... Scopul nostru final și comun trebuie să fie reformele și prezența Republicii Moldova pe agenda UE care, să nu uităm, și fără noi are suficiente griji.

Ni se oferă, în continuare, șansa de a ne moderniza și a fi mai puternici

■ *Pandemia a dat multe lucruri peste cap atât la nivel local și regional, cât și în plan global. Cum vedeți viitorul relației noastre cu Uniunea Europeană?*

■ Formatul-cheie al cooperării noastre cu UE rămâne Parteneriatul Estic. Chiar dacă nu am realizat tot ce ne-am propus la lansarea lui, totuși, alături de Ucraina și Georgia, am reușit să avansăm - avem Acord de Asociere și regim fără vize, ne-am consolidat cadrul instituțional pentru a putea accesa mai multe fonduri pe sectoarele energetic, de infrastructură și de educație. Da, ca și acum 11 ani, UE nu este pregătită să discute cu țările noastre despre aderare. În schimb, UE ne oferă în continuare șansa de a ne moderniza și a fi mai puternici: prin Acordul de Asociere și Zona de Liber Schimb, ca să ne poziționăm și mai trainic pe piața europeană comună; prin proiectele de interconectare

energetică și accesarea la spațiul unic de plăți în euro; prin eliminarea tarifelor de roaming și consolidarea dimensiunii de securitate, asigurându-ne reziliența la amenințările externe. Sunt obiective realiste, pe care însă trebuie să le formulăm clar și să le dăm o formă logică. Astfel încât la Summitul Parteneriatului din 2021 Comisia Europeană să le poată transforma în livrabile pentru următorii zece ani. E marea noastră șansă.

■ **Și dacă e să vorbim de priorități pe termen scurt și mediu?**

■ Ele sunt interconectate și interdependente. Totuși, Republica Moldova trebuie să fie interesată prioritar de perspectivele schițate de Comisia Europeană post-2020: statul de drept, reziliența economică, mediul și Pactul verde, reziliența societăților și dezvoltarea comunităților, interconectarea energetică... iar de aici derivă poduri, drumuri, piața unică, reforma sectorului de educație și a celui de sănătate. Cât privește prioritățile imediate, acestea sunt trei, după mine și tocmai pandemia a arătat că ele sunt vitale: relansarea economică post-criză, inclusiv cu ajutorul UE și pachetele financiare oferite ca sprijin pentru mediul de afaceri; consolidarea sistemului de sănătate - și este evident că aci singuri nu vom reuși; și, pe termen ceva mai lung, sectorul educației, care a cam fost lăsat de izbeliște. Mi-aș dori să avem și noi o școală europeană și tinerii să nu fie nevoiți să plece în străinătate, dar și să modernizăm sistemul de învățământ la toate nivelurile - grădinițe, școli, universități. Și să ne focusăm și pe conținut, nu doar pe formă. Suntem parte a procesului de la Bologna, e firesc să avem și noi niște curricule europene de facto, nu doar de jure. Pentru aceasta nu trebuie să inventăm roata, e de ajuns să preluăm experiența țărilor UE. Căci fără o societate educată, fără specialiști în sectoarele-cheie, țara noastră nu va putea să se dezvolte. Asistența externă nu ne va salva pentru că 1) ea nu va fi veșnică și 2) tinerii vor continua să plece. Și dacă se discută despre susținerea unei Universități a Parteneriatului Estic la Kiev, de ce să nu avem și o Universitate Europeană la Chișinău?!

■ **În mai multe studii publicate recent de IPRE se vorbește de dimensiunea de securitate a Parteneriatului Estic. Ce înseamnă aceasta la modul practic?**

■ O relație strânsă pe dimensiunea de securitate - cel puțin, între cele trei țări asociate - ne-ar oferi mai multe oportunități și asta fără vreun soi de prezență în anumite alianțe militare. De facto, avem nevoie de un pact pentru securitate cu UE, despre care deja se poartă discuții. Țările care își doresc acest lucru sunt expuse riscurilor de securitate nu doar în sectorul militar, aceste riscuri vizează și sectoarele bancar, informațional, mediatic. Este vorba de amenințări-hibrid, de agenți politici interni, de anumite forțe externe ce își propagă interesele prin media, biserică sau alți actori sociali și care ne vulnerabilizează. Avem nevoie să creăm un sistem prin care să prevenim aceste amenințări și să avem un cadru de cooperare proactiv. Evident că decizia finală va depinde de țările implicate.

■ **Provocările sunt aceleași, diferența o face abordarea**

■ **Cât de realiste sunt aceste inițiative, raportat la poziționarea de astăzi a țării noastre? Personal, nu am simțit prea mult entuziasm în discursul premierului Ion Chicu la conferința video a liderilor Parteneriatului Estic, din 18 iunie...**

■ Dacă privim la cele trei țări asociate, vedem că provocările sunt cam aceleași: corupția, influența oligarhilor și conectarea lor la resursele statului. Diferența o face abordarea față de prioritățile pe care aceste țări le au setate în relația UE. Georgia astăzi, în pofida provocărilor interne, este văzută ca fiind țara cea mai determinată - are o diplomatie activă, nu șovăie și încearcă să valorifice orice oportunitate. La fel procedează și Ucraina... Noi suntem țară asociată la UE și nimeni nu s-a dezis de acest statut, dar evident că și aici contează abordarea. Eu cred, în continuare, că este o perioadă de oportunitate în care putem să schițăm proiecte concrete, care să conducă la

rezultate tangibile. Noi, ca exponenți ai sectorului neguvernamental, aceasta vom face. Am și lansat discuții cu colegii din cele trei țări. Dar bineînțeles că este nevoie și de implicarea guvernelor, numai cu efort comun ne vom apropia de standardele unei democrații europene.

■ **Ce trebuie să facem ca să devenim mai vocali?**

■ Noi putem și trebuie să fim generatori de soluții. Pentru aceasta, însă, trebuie să conectăm propunerile de politici ale Parteneriatului Estic la prioritățile de dezvoltare. Bunăoară, la Strategia Națională de dezvoltare 2030. Fără un plan pe termen lung, unde să se regăsească foarte clar domeniile de intervenție, care să fie racordate la obiectivele de dezvoltare durabilă și la angajamentele vizând apropierea de standardele europene, ne va fi foarte greu să fim generator de idei și de soluții. Vom fi haotici de la un guvern la altul și de la un partid la altul... Este un proces care necesită susținerea clasei politice și a decidenților de rang înalt. Din păcate, acesta lipsește sau, cel puțin, nu există consecvență. Ei acced la putere urmărind obiective proprii sau de partid, și nu de dezvoltare a țării.

■ **Alegerile din toamnă ar putea să schimbe această abordare păguboasă?**

■ Orice alegeri oferă șansa unei schimbări. Scrutinul prezidențial, chiar dacă vorbim de o funcție preponderent simbolică, va determina viitorul Republicii Moldova. Avem nevoie de un șef de stat care să acționeze ca un broker onest, să promoveze interesul cetățenilor, să sprijine Guvernul inclusiv pe dimensiunea externă și să pună umărul la dezvoltarea țării. Dacă vom avea un președinte care gândește una, vorbește alta și face a treia, vom rămâne debusolați. Și asta când avem nevoie, mai mult decât oricând poate, de un cadru intern clar și calm.

■ **Vă mulțumesc pentru interviu.**

Sorina Ștefăruță
27 iunie 2020

Opinia expertului

„E timpul să ne concentrăm eforturile asupra integrării diferențiate...”

E.S. Oleg Țulea,
Ministru al Afacerilor
Externe și Integrării
Europene

Luc Devigne,
Director General adjunct
pentru relații cu Rusia,
Parteneriatul Estic, Asia
Centrală și OSCE în cadrul
Serviciului European de
Acțiune Externă (SEAE)

Mathieu Bousquet,
Șef de Unitate, Georgia și
Moldova, DG NEAR, Comisia
Europeană

Michael Gahler,
Membru al Parlamentului
European, Vice-președinte
Grupului PPE, Membru AFET

Dragoș Tudorache,
Membru al Parlamentului
European, Raportor al
Parlamentului European
pentru Republica Moldova
(Grupul Renew Europe)

Petras Auštrevičius,
Membru al Parlamentului
European, Raportor al
Parlamentului European
pentru Parteneriatul Estic
(Grupul Renew Europe)

Martin Sieg,
Director al Reprezentanței
KAS în Republica Moldova și
România

Ina Coșeru,
Coordonator PaE GL3 FSC
PaE CSF, Președinte al
Centrului Național de Mediu

Iulian Groza,
Director Executiv,
IPRE

Nicu Popescu,
Director al Programului
Europa Extinsă în cadrul
Consiliului European
pentru Afaceri Externe
(ECFR, Paris), ex-ministru
al Afacerilor Externe și
Integrării Europene

Cristina Gherasimov,
Cercetător în cadrul
Consiliului German pentru
Relații Externe (DGAP,
Berlin)

„Parteneriatul Estic după 2020: prioritățile și provocările relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană” - sub acest generic s-a ținut, la 30 iunie, o discuție online ce a reunit actori guvernamentali, reprezentanți ai instituțiilor UE, cercetători și exponenți ai societății civile. Evenimentul a fost organizat de Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) în parteneriat cu Platforma Națională a Forumului Societății Civile din cadrul Parteneriatului Estic, în cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la Chișinău și cu sprijinul Fundației „Konrad Adenauer”. În acest mod, gazdele și-au propus să pună în discuție principalele provocări și priorități pentru relațiile țării noastre cu Uniunea Europeană în contextul viitoarelor livrabile ale Parteneriatului Estic (PaE), prioritățile actualizate pentru noua Agendă de asociere UE-Moldova, dar și evoluțiile recente de la Chișinău. În continuare, vă invităm să aflați care au fost principalele teze ale vorbitorilor.

MARTIN SIEG, director al Reprezentanței KAS în Republica Moldova și România: „Când vorbim despre Parteneriatul Estic este clar că putem menționa rezultatele atinse pe dimensiunea comerțului, liberalizarea regimului de vize și relațiile bilaterale. Totuși, există un aspect pe care aș dori să-l scot în evidență, și anume, că Parteneriatul Estic a fost conceput pentru a promova democrația, statul de drept și buna guvernare. Cred că în aceste domenii nu a fost atins un progres major. Poate unul dintre lucrurile pe care le-am putea discuta este ce ar trebui să facem de azi înainte și ce acțiuni

să întreprindem pentru a dezvolta Parteneriatul Estic și a îmbunătăți domeniile sus-menționate, pe care le considerăm prioritare pentru consolidarea relațiilor dintre UE și Republica Moldova”.

OLEG ȚULEA, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova: „Pe dimensiunea relațiilor noastre cu UE, sunt câteva aspecte ce trebuie menționate. Înainte de toate, se împlinesc șase ani de la semnarea Acordului de Asociere - ani complicați din punct de vedere politic. Printre principalele provocări se numără fraudă bancară și anularea rezultatelor alegerilor pentru primăria Chișinău. Este clar că credibilitatea noastră a fost serios compromisă. În ciuda acestor provocări, în acești șase ani am reușit să aducem mai aproape țara noastră de UE - un rezultat atât al Republicii Moldova, cât și al UE. Comerțul nostru extern este orientat către piața UE, incluzând o rată a exporturilor de 68-69%. Cetățenii noștri călătoresc în UE fără vize, doar cu pașaport biometric. În toată această perioadă, noi am avansat pe dimensiunea dialogului cu UE, în pofida instabilității de ordin politic sau economic”.

INA COȘERU, coordonatoare FSC din cadrul PaE, Președintă a Centrului Național de Mediu: „Platforma Națională este implicată în monitorizarea implementării Acordului de Asociere de către Republica Moldova. Ultima noastră declarație ține de Legea ONG-urilor, inclusă în condiționalitățile UE pentru debursarea celei de-a doua tranșe din asistența macrofinanciară. Aici aș vrea să vă asigur că vom monitoriza aplicarea prevederilor acestei legi în Republica Moldova. Un alt aspect important ține de dezvoltarea ONG-urilor la nivel regional și în contextul dat aș vrea să mulțumesc Comisiei Europene pentru sprijinul acordat societății civile din regiune, și să subliniez încă o dată rolul crucial al societății civile pentru sustenabilitatea Parteneriatului Estic”.

LUC DEVIGNE, Director General adjunct pentru relația cu Rusia, PaE, Asia Centrală și OSCE în cadrul Serviciului European de Acțiune Externă: „Noi continuăm lucrul asupra Strategiei pentru viitorul Parteneriatului Estic și ne vom concentra asupra obiectivului general de consolidare a rezilienței lui. Ne propunem valorificarea acestui obiectiv prin intermediul a cinci priorități. 1) Este vorba de o economie care livrează pentru toți, inclusiv pentru tineri, printr-o inter-conectivitate mai mare. 2) Vom încerca să consolidăm transparența instituțiilor și statul de drept. 3) vom susține transformarea verde, care este o prioritate a Comisiei Europene. 4) Vom oferi suport pentru procesul de digitalizare pentru a răspunde inclusiv problemelor legate de corupție. 5) Vom ajuta la construirea societăților inclusive. Pe lângă aceste elemente, trebuie să subliniez că reforma sectorului de justiție, lupta anti-corupție și depolitizarea instituțiilor rămân prioritățile noastre legate de Republica Moldova”.

MATHIEU BOUSQUET, șef de unitate, Georgia și Moldova, DG NEAR, Comisia Europeană: „Trebuie să subliniez că răspunsul la criza COVID-19 pentru țările Parteneriatului Estic a venit din partea Team Europe, care include și instituțiile financiare internaționale cu care lucrăm: Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Banca Europeană de Investiții, dar și statele membre ale UE. Noi am încercat să răspundem rapid la situația curentă și să ajutăm Republica Moldova prin programe bilaterale, adițional la cele 320 de milioane de euro sub formă de granturi pentru Parteneriatul Estic. UE continuă să ajute Republica Moldova și cetățenii ei. În prezent, suntem în proces de negociere a unui nou acord în valoare de 100 de milioane de euro, ca asistență macrofinanciară”.

MICHAEL GAHLER, Membru al Parlamentului European, vicepreședintele Grupului PPE, membru AFET: „Pentru mine, o problemă

de interes în contextul alegerilor prezidențiale din toamnă este că partidele din Republica Moldova nu vor avea acces să-și conducă campania electorală în regiunea transnistreană, iar locuitorii regiunii vor avea acces doar la un anumit tip de informații. În contextul transportării organizate a alegătorilor la urne, aceste practici nu sunt nici pe departe corecte. Altminteri, noi, ca reprezentanți ai Parlamentului European, păstrăm o poziție unitară cu privire la agenda relațiilor cu Republica Moldova și așteptărilor pe care le avem de la acest dialog”.

PETRAS AUŠTREVICIUS, membru al Parlamentului European, Raportor pentru Parteneriatul Estic (Grupul Renew Europe): „Putem observa un progres important pe dimensiunea relațiilor cu țările asociate la Uniunea Europeană. În ceea ce ține de Parlamentul European, noi am livrat un mesaj mai optimist față de Consiliul UE și Comisia Europeană. Am vorbit despre aspirațiile europene și perspectiva europeană, care trebuie recunoscute. Trebuie să avem o agendă mai ambițioasă față de țările asociate la UE, precum sunt Republica Moldova, Ucraina și Georgia. De aceea, mi-aș dori să vorbesc despre Parteneriatul Estic, făcând referință doar la principiul „mai mult pentru mai mult” și nu la „mai puțin pentru mai puțin”. Trebuie să ne concentrăm eforturile asupra integrării diferențiate. A venit timpul să recunoaștem rezultatele sectoriale și o pregătire mai bună a unor țări asociate pe anumite dimensiuni de cooperare cu UE”.

CRISTINA GHERASIMOV, cercetătoare în cadrul Consiliului German pentru Relații Externe (DGAP, Berlin): „Prioritățile-cheie pentru relațiile Republicii Moldova cu UE ar trebui să fie legate de asigurarea corectitudinii alegerilor prezidențiale din toamna acestui an. Apoi, trebuie să ne asigurăm că suportul UE pentru depășirea crizei COVID-19 în Republica Moldova va ajunge la beneficiarii finali

și nu va fi utilizat în scopuri electorale. În ceea ce privește prioritățile pe termen mediu, ar trebui să facilităm dezvoltarea IMM-urilor, a sectorului de tineret și reforma sectorului de sănătate. Totodată, este esențială susținerea sectorului de artă și cultură, mai ales în condițiile actuale de criză”.

DRAGOȘ TUDORACHE, membru al Parlamentului European, Raportor pentru Republica Moldova (Grupul Renew Europe): „Prima componentă, care este importantă pentru Chișinău, este Acordul de Asociere. Acesta nu e o chestiune doar de cadrul legal, prin care Republica Moldova și-a făcut o opțiune politică, strategică, ci de fapt este un model de guvernare, democrație, pe care un stat a ales să-l facă. A doua componentă ține de buna guvernare, care este cel mai important pilon, pentru că este unul politic și merge la esența acelei opțiuni de model democratic. A treia componentă e cea

economică. Cifrele arată că Acordul de Asociere a dat Republicii Moldova accesul la o piață enormă, diversificând baza de beneficiari și libertățile economice pentru antreprenorii moldoveni. Deci, Acordul de Asociere este bun și implementarea lui trebuie să continue”.

NICU POPESCU, director al Programului Europa Extinsă în cadrul Consiliului European pentru Afaceri Externe (ECFR, Paris), ex-ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova: „Odată cu această criză COVID a mai fost demonstrat un lucru: că Uniunea Europeană este primul și principalul nostru partener, care are dorința, interesul, capacitatea să ajute sistematic Republica Moldova în plan atât medical, cât și economic. Aș vrea să contrastez asistența UE cu discuțiile ce țin de asistența rusească. Astăzi, Republica Moldova plătește pentru gazul rusesc mult

mai mult decât plătește Germania; bunurile moldovenești, ce ar putea fi exportate pe piața rusă, rămân în continuare blocate. Și, evident, a fost foarte îngrijorătoare această tentativă de a trafica prin acordul de împrumut rusesc, de 200 mln. USD, acea prevedere, care putea să fie un fel de paravan pentru niște scheme prin care cetățenii moldoveni ar fi fost jefuiți din nou. Acest fapt denotă încă odată cine de fapt este gata să ajute în continuare Republica Moldova. La fel, criza din ultimele două luni a mai dezvoltat un comportament straniu - când guvernarea încerca să promoveze o politică externă echilibrată, dar în realitate ne-am trezit izolați, iar acele atacuri anti-UE destul de sistematice au demonstrat respectiva problemă”.

Versiunea integrală a discuției poate fi găsită la <https://www.privesc.eu/arhiva/91143>.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemelor transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.